Kevser Sûresi

Ömer Faruk

19 Eki, 2019

https://ilimvecihat.com

بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

1- Şüphesiz ki Biz sana kevseri verdik.

2- Öyleyse Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.

3- Şüphesiz ki sana buğz eden *(*bütün hayırlardan) kopuk olanın ta kendisidir.

Kevser Sûresi âlimlerin geneline göre Mekkî bir sûredir. Kur'an'ın en kısa sûresidir.

1. AYET İLE İLGİLİ MESELELER:

a) Kevseri veren yalnızca Allah *(azze ve celle)* olmasına rağmen Allah *(azze ve celle)* "Ben... verdim" diye buyurmayıp çoğul ifadeyle "Biz... verdik" cümlesini kullanmıştır. Böylelikle Allah *(azze ve celle)* kendi nefsini tazim etmekte/yüceltmekte, kibirlenmektedir ki kibirlenmek sadece O'na mahsustur. Keza Kur'an'da geçen "yarattık", "vahyettik", "indirdik" gibi ifadeler de böyledir.

b) Kevser kelimesi "çokluk" anlamına gelen كثـــــــرة (kesret) kelimesinden türemiş mübalağa içerikli bir kelimedir. Yani manası, "Çoklukta ifrad derecesine ulaşmış olan şey" demektir. Araplar sayısı çok fazla olan, kadri kıymeti/değeri ve önemi çok büyük olan her şeye "kevser" derler. Yine çok fazla olan mal, büyük olan hayır, cömert olan adam için de "kevser" kelimesini kullanırlar.

Kurtubi *(rahimehullah)*'ın belirttiğine göre Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e verilen kevserin ne olduğu konusunda on altı görüş bulunmaktadır. Bunlardan en doğru olan tefsirler şunlardır:

1) Cennetteki büyük kevser nehri: İbn Ömer *(radiyallahu anhuma)* Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in şöyle dediğini aktarmıştır: "Kevser, cennetteki bir nehirdir. Onun iki yanı altındandır. (Buhari ve Müslim'deki bir rivayette şöyle geçer: *"Onun iki yanı inciden bir kubbedir."* Buhari'de geçen başka bir rivayette ise, *"İçi boş olan (yani içinden dışı dışından da içi görülen, şeffaf) inciden bir kubbedir"* ifadesi yer almaktadır.) [1] *Suyu inci ve yakutun üzerinden akar. (İnci ve yakutun üzerinde veya altında bulunan) toprağı miskten daha güzel kokar. Suyu baldan daha tatlı, kardan daha beyazdır.* (İmam Ahmed'in Müsned'indeki bir rivayette *"Suyu sütten daha beyazdır."* şeklinde geçmektedir.)" [2]

Bir rivayette de bu nehrin cennetin ortasında bulunduğu ifade edilmiştir.

2) "Havz-ı Kevser" diye bilinen Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in havzı/havuzu: Bu havza cennetteki kevser nehrinden iki nehir dökülür. Bu sebeple bu havza da "kevser" denmiştir. Enes *(radiyallahu anhu)* şöyle anlatmıştır: Biz Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in yanındayken onu hafif bir uyku tuttu. Sonra tebessüm ederek başını kaldırdı. Dedik ki: "Seni güldüren nedir ey Allah'ın Rasûlü?" Şöyle dedi: *"1Az evvel bana bir sûre indi."* Ve sûreyi okudu. Sonra buyurdu ki*: "Kevser'in ne olduğunu bilir misiniz?"* Biz de "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedik. O da şöyle dedi: *"O, Rabbimin bana va'd ettiği nehirdir. Onda çok hayır vardır. O, kıyamet gününde ümmetimin (kendisinden içmek için) uğrayacağı bir havuzdur. O'nun kapları* [3] *yıldızların sayısı kadardır. (*Başka bir rivayette şöyle buyurduğu geçer: *"Muhammed'in canı elinde olana yemin olsun ki kapları, yıldızların ve gezegenlerin sayısından daha fazladır."*) [4] [5] *Onlardan (ümmetimden) bir kul uzaklaştırılır. Bunun üzerine ben "O benim ümmetimden" derim. Denilir ki: "Sen onun senden sonra neler icat ettiğini bilmiyorsun.""* [6]

Havz'dan içmek için gelip de içemeyecek olanlar diğer rivayetlerde başka ifadelerle anlatılmıştır. Bu rivayetlerden birini aktaracak olursak; Ebu Hureyre *(radiyallahu anhu)* şöyle demiştir: Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu: *"Ümmetim benim yanıma, havza gelir...* (Sahabeler) dediler ki: "Ey Allah'ın Nebisi! Bizi tanır mısın?" O da şöyle buyurdu: *"Evet, sizin sizden başka hiç kimsede olmayan bir simanız vardır.* [7] *Siz benim yanıma abdest alameti olarak yüzleri nurlu, (elleri ve ayakları) parlak (yani abdest azaları nurlu) bir şekilde gelirsiniz. Ve sizden bir grup benden alıkonur, ulaşamazlar. Ben "Onlar benim ashabımdandır." derim. Bunun üzerine bir melek bana şöyle cevap verir: "Sen onların senden sonra neler icat ettiklerini biliyor musun?""* [8]

Âlimler bunlardan kastın kimler olduğunda ihtilaf etmişlerdir. Bu konuda İmam Nevevî *(rahimehullah)* şunları kaydetmiştir: "Bu, ulemanın bunlarla kimlerin kastedildiği konusunda birkaç görüş üzerine ihtilaf ettiği meselelerdendir. Bu görüşlerden birincisi: Bunlarla kastedilen münafıklar ve mürtedlerdir. Bunların nurlu bir şekilde haşr edilmeleri mümkün olup Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onlara üzerlerindeki simadan ötürü nida eder ve "Onlar, kendileriyle (birlikte toplanmakla) va'd olunduğun kimselerden değildir. Onlar senden sonra değiştirdiler, -yani kendilerinden zahir olan İslamları üzere ölmediler-" denilir. İkincisi: Kastedilenler Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* zamanında bulunup da ondan (ölümünden) sonra mürted olanlardır. Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hayattayken onları Müslüman olarak tanıdığı için onların üzerinde abdest siması olmasa dahi Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onlara

nida eder ve “Onlar senden sonra mürted oldular” denilir. Üçüncüsü: Bunlarla kastedilen, tevhid üzere ölmüş olan büyük günah sahibi kimseler ve bid’atleri sebebiyle İslam’dan çıkmamış bid’at ehli kimselerdir. Bu görüşe göre (havz’dan) kovulan bu kimselerin ateşe gireceği kesin olarak söylenemeyip, onlara bir ceza olarak kovulup sonra Allah *(azze ve celle)*’nin onlara rahmet edip onları azapsız bir şekilde cennete sokması mümkündür… İmam Hafız Ebu Ömer İbn Abdi’l-berr *(rahimehullah)* şöyle demiştir: “Hariciler, Rafiziler ve diğer heva sahipleri gibi dinde icat eden her kimse havz’dan kovulacak olanlardandır…” [9]

Havz-ı kevseri ispat eden hadisler mütevatir derecesindedir. Bir hadisinde Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* havz-ı kevseri şöyle vasfetmiştir: *“Suyu sütten daha beyaz (bir rivayette: kardan daha soğuk), baldan daha tatlı, bardakları semanın yıldızları adedincedir. Her kim ondan bir defa içerse ebediyyen susamaz.* [10]” [11]

Bu söylediklerimizden anlaşılmaktadır ki, Allah *(azze ve celle)*’nin Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*’e ve bu ümmete ikramlarından olan cennetin içerisindeki kevser nehri ile havz-ı kevser aynı şeyler değildir. Havz-ı kevser, cennete girmeden önce Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*’in ve ümmetinin kendisinden içeceği bir havuzdur. Kurtubi *(rahimehullah)* gibi kimi âlimler havz’dan içmenin sırattan geçmeden önce olacağına, İbn Hacer el-Askalânî *(rahimehullah)* gibi kimi âlimler ise sırattan sonra olacağına kail olmuşlardır.

Diğer bütün peygamberlerin de bir havz’ı olup ümmetleri ondan içeceklerdir. Ancak havzların en büyüğü Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*’in havzıdır.

Cennetteki nehre ve havz’a “kevser” denmesinin sebebi, suyunun ve kaplarının çok olması, değerinin büyük olması ve ondan içecek olan ümmet-i Muhammed’in çok olmasıdır.

3) Çok hayır: Bu tefsiri İbn Abbas *(radiyallahu anhu)* yapmıştır ve bu tefsir, kevserin anlamıyla ilgili müfessirlerin bütün tefsirlerini kapsar. Yani; cennetteki nehir, havz-ı kevser, Kur’an, nübüvvet, fetihlerin çok olması, peygamberlerin en sonuncusu olması, Âdemoğlunun efendisi olması, ümmetinin insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet olması, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*’in *“Bana, benden önceki peygamberlerden hiçbirine verilmemiş beş şey verildi”* diyerek zikrettiği beş özellik [12], kısacası Allah *(azze ve celle)*’nin Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*’e dünya ve ahirette vermiş olduğu bütün ikramlar, makam ve mevkiler kevser kelimesinin içine dâhildir. Bu kelimeyle ilgili yapılan bütün yorumları kapsadığı ve kapsamasına da bir mani olmadığı için bu tefsir -Allah-u Â’lem- en doğru olanıdır.

2. AYET İLE İLGİLİ MESELELER:

a) Bu ayetinde Allah *(azze ve celle)*, Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e, kendisine kevseri vermesine şükür olarak namaz kılıp kurban kesmesini, yani bu ibadetlere devam etmesini, bu ibadetleri daha da artırarak Allah *(azze ve celle)*'ye karşı tevazuunu artırmasını, şımarmamasını ve bu ibadetleri sadece bu nimetleri kendisine veren Zata yöneltmesini emretmektedir. Başka bir tabirle Rasûlü'nün bu nimetler karşısında, yemişini verdikçe dalları toprağa doğru eğilen meyveli bir ağaç gibi olmasını istemektedir.

Aynı şekilde Allah *(azze ve celle)* bizlere her bir nimet bahşettiğinde; çocuk, ev, araba, evlilik, maaşı iyi bir iş, iyi para getiren bir ticaret, Allah yolunda cihad, makam-mevki vs. nasip ettiğinde şımarmamalı, O'na olan hamdımızı, şükrümüzü, ibadetimizi, O'nun dininin yayılması ve hâkim olması için yaptığımız hizmetimizi, fedakârlığımızı, O'na ve Müslümanlara karşı mütevazılığımızı daha da artırmalıyız. Bu şükür, "el-hamd-u lillâh" gibi hamd ve şükür kelimelerini telaffuz etmekle olduğu gibi, bu nimetleri Allah *(azze ve celle)*'nin isteği doğrultusunda kullanmakla da ve bu nimetlerin dinî sorumlulukları yerine getirmekten; namazdan, cihaddan, infaktan, tevazudan, İslam davasına hizmet etmekten, Müslümanların sıkıntılarını, ihtiyaçlarını gidermekten alıkoymayarak ve israfa, saçıp savurmaya, kibre, küçük görmeye, alay etmeye, kendini beğenmeye, gösterişe yol açmayarak da olması gerekir. Aksi hâlde Allah *(azze ve celle)*'ye şükür ifa edilmemiş, O'na karşı nankörlük edilmiş olur.

b) Kimi müfessirler bu ayetteki 'namaz kıl' ve 'kurban kes' emrinin bütün namaz ve kurban çeşitlerini kapsadığını söylemişlerdir. Buna göre ayetin tefsiri şöyledir: "Sadece Allah *(azze ve celle)*'ye yönelterek ve riya karıştırmadan farz, nafile, bayram, cuma, kısacası bütün namazlarını kıl ve kurban bayramında kefaret olarak ve ikram olsun diye kurban kes. Müşrikler Allah *(azze ve celle)*'den gayrı putlarına secde ediyorlar, sen ise sadece Allah *(azze ve celle)* için namaz kıl. Müşrikler Allah *(azze ve celle)*'den başkasına kurban kesiyorlar, sen ise sadece Allah *(azze ve celle)* için kurban kes."

Müfessirlerden kimisi ise bu ayette namazdan kastın hususen kurban bayramı namazı olduğunu, kurban kesmekten kastedilenin ise hususen kurban bayramında kurban kesmek olduğunu söylemişlerdir. Bu görüş, sûrenin Medenî olduğunu savunanların görüşüdür. Zira kurban bayramı namazı icmaen hicretin 2. senesinde meşru kılınmıştır. [13]

c) Denirse ki: "Cumhur-u ulema bu sûrenin Mekkî olduğu görüşünde dediniz. Şayet bu sûre hicretten önce gerçekleşen ve beş vakit namazın kendi

içerisinde farz kılındığı İsra-Mirac gecesinden önce inmiş ise o hâlde 'namaz kıl' emriyle aslen hangi namaz kastedilmektedir? Mekke'de namaz var mıydı?" Cevaben deriz ki: Evet, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in İsra-Mirac gecesinden önce de namaz kıldığını ifade eden rivayetler vardır. Hatta Nübüvvetin başlangıcından beri namaz vardı ve mü'minlere bu namaz farzdı. Bu namaz, İbrahim *(aleyhisselam)*'dan gelme bir namazdı. Kimilerine göre bu namaz, gündüzün başında iki, sonunda iki rekât namazdı; kimilerine göre ise sabah iki, akşam iki rekât idi. Bu namaz secde, dua, zikir gibi fiillerden oluşuyordu.

3. AYET İLE İLGİLİ BİR MESELE:

Yani sana buğz eden, bütün hayırlardan mahrum olanın, özellikle de nesli olmayanın ve öldükten sonra unutulacak ve hayırla yâd edilmeyecek olanın ta kendisidir.

Mekkeli müşrikler Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'den bahsettiklerinde Âs b. Vâil şöyle diyordu: "Onu kendi hâline bırakın *(*sabredin bu adama karşı). O ebter bir adamdır; öldükten sonra ismini taşıyacak bir oğlu yoktur *(*bütün oğulları ölmüştür). Onun sadece kızları vardır ki kızın zürriyeti kendi ismiyle anılmaz. [14] Öldüğü zaman adı, şanı sona erecek *(*unutulacak ve dolayısıyla davasını kabul edip taşıyacak kimsesi de kalmayacak, böylelikle biz de rahatlayacağız)." Bunun üzerine bu sûre inmiştir. İbn Abbas *(radiyallahu anhu)*'nun dediğine göre Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in oğlu Abdullah vefat edince Âs b. Vâil Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'i ebter olarak isimlendirdi ve bu sûre indi. [15]

Lakin Allah *(azze ve celle)*, Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in şanını yücelterek müşriklerin bu zannını boşa çıkarttı; uğrunda mücadele verdiği dinini yeryüzüne hâkim kıldı, getirdiği din kabul edildi, tatbik edildi ve biiznillah tekrar edilecek de. Öyle ki, kıyamete kadar Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* herkesin dilinde olacak, minarelerden ve minberlerden ismi yükselecek, namazlarda ve başka yerlerde anılacak, Allah *(azze ve celle)* anıldığında o da hatırlanacak, her zaman zarfında onun getirdiği dine iman edip onu hayatında uygulayan kimseler olacak. Allah *(azze ve celle)* onu bütün insanlığa göndererek aslında onu herkesin babası gibi kılmıştır. Bunun aksine Allah *(azze ve celle)* ona buğz edenleri dünya ve ahiret hayırlarından mahrum etmiştir. Nitekim Âs b. Vâil'in, Ebu Cehil'in, Ebu Leheb'in ismini hayırla yâd eden, onlarla övünen var mı? Tam aksine onlar lanetle anılmaktadırlar. Onlardan kiminin nesli tükenmiş, kiminin ise zürriyetleri İslam'ı kabul etmişlerdir. Oğulları onlara hiçbir fayda vermemiştir.

Nasıl ki Allah Rasûlü'ne buğz eden kişinin hâli böyleyse aynı durum onun getirdiği şeriata veya şeriatın hükümlerinden herhangi birine buğz eden, hakaret eden, irtica, ilkel, çöl kanunu diyen, onun getirdiği dinin veya bu dinin hükümlerinden birini mevcut ve de gelecekte var olması ihtimal tüm beşeri sistem ve kanunlarla eşit seviyede görerek Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in ve getirdiği dinin değerini düşüren necis laikler için de geçerlidir.

Ve'l-Hamdu lillâhi Rabbi'l-Âlemîn.

---

[1] Bu üç rivayet şu şekilde birleştirilmiştir: Bu nehrin iki yanı altından olup, bu iki yanı üzerine inciden ve içi boş olan bir kubbe bina edilmiştir.

[2] Tirmizi, İbn Mâce, Ahmed.

[3] Başka rivayetlerden anlaşıldığı üzere "kaplar"dan kasıt, altın ve gümüşten olan ibrikler/sürahiler/kulplu büyük bardaklardır.

[4] Nevevî *(rahimehullah)* gibi kimi âlimler hadisi zahiri üzere anlayıp havz'ın kaplarının yıldızların sayısından daha fazla olduğunu söylerken, Kâdı İyâd *(rahimehullah)* gibi kimi âlimler ise bu ifadeyle kaplarının sayısının çokluğuna işaret edildiğini belirtmişlerdir.

[5] Başka rivayetlerde kaplarının "yıldızlar gibi" olduğu geçmektedir. Yani kapları yıldızlar gibi güzeldir, parlaktır. Dolayısıyla anlaşılmaktadır ki, havz'ın kapları sayı ve güzellik/parlaklık bakımından yıldızlar gibidir.

[6] Müslim.

[7] Taberânî'de geçen hasen bir rivayette Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in şöyle buyurduğu ifade edilir: *"Her bir ümmetin, kendisiyle peygamberlerinin kendilerini tanıdığı bir siması vardır."*

[8] Müslim.

[9] Şerh-u Sahih-i Müslim, 3/136.

[10] Dolayısıyla mü'minlerin havz-ı kevserden sonra cennetteki nehirden içmeleri keyif/zevk içmesi olacaktır.

[11] Tirmizi, İbn Mâce, Ahmed.

[12] Bu sûrenin tefsirini yaparken bu hadisi aktarıp izahta bulunduk. Dileyen o derse müracaat edebilir.

[13] Bu iki görüşten başka tefsirler de vardır.

[14] Örneğin "Salih oğlu veya kızı falanca" denir; fakat örneğin "Fâtıma oğlu veya kızı falanca" denmez.

[15] Bu sûrenin başka kimseler hakkında indiği de söylenmiştir.